

AT YETİŞTİRİCİLİĞİ

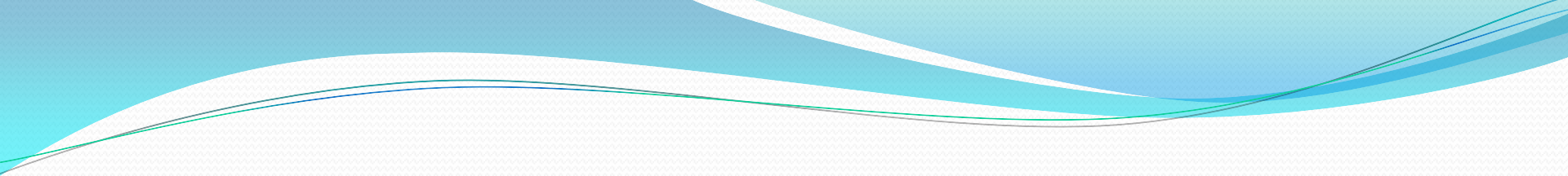
Dr. Öğr. Üyesi Aykut Asım AKBAŞ
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Veteriner Fakültesi Zootečni AD

AT YETİŞTİRİCİLİĞİNİN ÖNEMİ

- İş hayatında, tarım alanında, orduda ve hayatın diğer alanlarında; binek, taşıma, yük çekme, iş gücünden yararlanma gibi, günümüz motorize araçların işlerinin hemen hemen tamamına yakını at karşılamıştır.
- Teknolojik gelişmelere paralel olarak; atın yerini hızlı bir şekilde motorize araçlar almıştır.
- Günümüzde at yetiştiriciliği, daha çok spor ve yarış amaçlı yapılmakta, bir çok ülkede bu alan önemli bir sektör olarak yerini korumaktadır.

TÜRKLERDE AT YETİŞTİRİCİLİĞİ

- BOZKIR KÜLTÜRÜ
- Orta Asya'daki Türk İmparatorluklarının kurulması
- Göçler sırasındaki fetihler
- Anadolu'ya yerleşim sonrası akıncı grupları (Osman Gazi) ve sipahilerin (Orhan Gazi) zaferleri

-
- Atın Türklerin, folklorunda, edebiyatında, şiirlerinde, spor ve oyunlarında ve hatta eski dönemlerde dini ayinlerinde önemli bir yerinin olduğu tarihi kaynaklarda belirtilmektedir.
 - Öyle ki Türk çocuklarının 3 yaşında ata binmeye alıştırıldıkları ve 8 yaşında tam bir süvari oldukları kaydedilmektedir.
 - Ünlü kişilerin ve kabilelerin üstünlükleri, sahip oldukları ve yetiştirdikleri üstün özelliklere sahip atlara atfedilmiştir.
 - Kayıtlarda rastlanan ve bilinen bazıları; Cirit Oyunu, Top ve Çöğen Oyunu, Oğlak oyunu

<https://www.nkfu.com/turklerde-at-biniciligi-cundilik-tarihcesi-onemi-ve-ozellikleri/>

- Osmanlı Jokey Kulübü "Jockey Club Ottoman" adıyla kuruldu (1909)
- 1920 yılında bir İngiliz şirketi Veliefendi'de yarışlar düzenlemeye başladı.
- Gazi Koşusu (10 Haziran 1927)
- Cumhurbaşkanlığı Kupası Koşusu (1939)
- Jokey Kulübü "Türkiye Jokey Kulübü" adını aldı (1953)
- At yetiştiriciliği Yapılan Haralarımız:
 - Karacabey, Çifteler, Sultansuyu, Özel Haralar (İstanbul, Bursa, Kocaeli, Adana, Mardin, Urfa)

Atın Zoolojik Sistemdeki Yeri

Atların zoolojik sistemdeki yerleri aşağıdaki şekilde belirtilir.

Grup : Omurgalılar (Vertebrata)

Sınıf : Memeliler (Mammalia)

Alt Sınıf : Plesantalılar (Placentalia)

Takım : Tırnaklılar (Ungulata)

Alt Takım : Tek tırnaklılar (Perissodactyla)

Familya : Atgiller (Equidae)

Cins : Equus

Tür : At (Equus Caballus)

ATIN KÖKENİ

➤ Evcil atın kökenini przewalski ve tarpan adı verilen yabani atlar teşkil eder.

➤ EQUUS PRZEWALSKI: Yabani moğol atı.

Cidago 130 cm. İri başlı, iri kemikli, kalın boyunlu, kuvvetli, kırmızımtırak esmer renkli.

Soğuk kanlı at ırklarının atasıdır.

➤ EQUUS TARPAN: Cidago 130 cm. İnce yapılıdır. Donu (rengi) sincabi. Sıcakkanlı at ırklarının atasıdır.

ATLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Atların kemik, kas ve işitme organları oldukça iyi gelişmiştir.
- Atlar genellikle geceleri yatmaz ve ayakta dinlenirler.
- Büyümeleri 4-5 yaşına kadar devam eder.
- 4 yaş ve üzeri **kısırlaştırılmamış** erkek ata **AYGİR**, dişi ata **KISRAK**
- Her yaşta kısırlaştırılmış erkek ata **BEYGİR** veya **İĞDİÇ**
- Başiboş dolaşan atlara **HERGELE**
- Grup halinde otlamaya çıkan atlara **YILKI**
- 0-6 aylık yaşa kadar olan at **KULUN**
- 6-12 aylık yaşa kadar olan at **CABAĞI**
- 1 yaşındaki at **TAY**; 4 yaşa kadar dişi at **BİYE**

AT IRKLARI

- **Soğuk kanlı at ırkları:** Genel olarak iri ve ağır vücutlu, kasları fazla gelişmiş, sakin ve ağır hareketli atlardır. Çeki güçleri iyidir. Sıcak kanlı atlara göre erken gelişirler. Soğuk iklim hayvanıdırlar.

Fransa'nın → PAŞERON ve BOULON

Belçika'nın → ARDENE ve BRABANT

İngilterenin → CLEYDESTALE, SHİRE ve SUFFOLK

<https://www.horse-riding-connection.com/Shire.html>

<https://alchetron.com/Boulonnais-horse>

➤ Sıcak kanlı at ırkları:

- Daha ufak yapılı ve hafiftirler.
- Hareketlidirler.
- Bedeni ve bacakları örten kıllar kısadır.
- Soğuk kanlılara göre geç gelişirler.
- Sıcak iklim hayvanıdır.

<https://www.helpfulhorsehints.com/german-horse-breeds/>

➤ Sıcak kanlı at ırkları dört alt grupta incelenmektedir.

a) Yerli Irklar: Arap Atı, Berber Atı, Kafkas Atı, Nonius Atı, Türk Atları

b) Kültür Irkları: İngiliz Atı, Haflinger

c) Yarım Kan Atlar: Hannover Atı, Doğu Prusya Atı, Holstein Atı

d) Poniler: İzlanda, Shetland vb.

ARAP ATI

- Sıcak kanlı at ırklarının en önemli örneklerinden birisi olup, uzun yıllardır Arap yarımadası ve çevresinde tanınmakta ve yetiştirilmektedir.
- Asya'da evciltiren Tarpan kökenli birden fazla atın birleştirilmesi sonucu oluşturulduğu düşünülmektedir.
- Arap Atı yetiştiriciliğinde, tipe önem verilmemekle birlikte ırk içinde farklı tiplerle isimlendirilmiştir (Küheylan, Seklavi, Maneki, Hamdani, Hebzan)

Morfolojik Irk Karakterleri

- İlk göze çarpan özellik, mükemmel bir vücut harmonisi ve asaletir.
- **BAŞ;**
 - küçük ve kuru, alın geniştir. Profil düz, fakat burun üzeri hafif çukurdur.
 - Gözler iri, bakışlar canlıdır.
 - Burun delikleri geniştir.
 - Dudakları ince ve zariftir.
 - Bazı tiplerinde üst dudak alt dudağın üstüne geçer.
 - Kulaklar küçük, sivri ve diktir.
- **CİDAGO;**
 - kısa kuvvetli ve siliktir.
 - cidago yüksekliği 145-155 cm civarındadır.
 - İyi bakım ve besleme şartlarında cidago yüksekliği 5-8 cm daha uzun olabilir.

➤ **BEDEN;**

- uzunluğunun cıdago yüksekliğine oranı yakın olduğundan tam bir kareyi andıracak görünümde dir.
- Omuzlar uzun ve meyilli, göğüs derin uzun ve geniş, sırt ve bel kısa ve kuvvetli, karın yuvarlak, fossa paralumbalisler kapalıdır.
- Vücudu örten kıllar ince ve parlaktır.
- en fazla, doru, kır ve al donlara rastlanır, yağız don nadirdir. Kula ve izabel don bu ırkta görülmez.

➤ **SAĞRI;**

- uzun ve meyilli, kuyruk bağlantısı yukarıdandır.
- Dört nala koşma esnasında kuyruk yukarı kalkar ve 'S' şeklinde bir kavis yapar
- Buna kuyruk tutma adı verilir.

Fonksiyonel Irk Karakterleri

- Arap atı, çekim, binek ve yarış kabiliyeti olan kombine verim yönlü bir ırktır.
- Açlığa, susuzluğa, uzun yürüyüşlere ve birçok olumsuz çevre şartlarına karşı oldukça dayanıklı bir hayvandır.
- Arap atları gelişmesini **üç** yaşında tamamlarlar.
- Fakat yetiştiricilikte; aygır ve kısırakların damızlıkta ilk kullanılma yaşları **dörttür**.
- Kısıraklarda gebelik süresi **334- 342** gündür.
- Taylarda doğum ağırlıkları erkeklerde **44-47** kg; dişilerde **42-45** kg'dır.
- Ayrıca taylarda yaşama gücü yüksek ve **% 94-95** civarındadır.
- Gelişimini tamamlamış ergin aygırlarda canlı ağırlık **470-500** kg; kısıraklarda ise **450-480** kg'dır.

<https://equine-world.co.uk/info/about-horses/horse-pony-breeds/arab-horse>

<https://equine-world.co.uk/info/about-horses/horse-pony-breeds/arab-horse>

İNGİLİZ ATI

- 17. Yüzyıl sonlarından itibaren, İngiltere'nin yerli atları ile, 30'un üzerinde ünlü Arap aygırı kullanılarak yapılan melezleme sonucu elde edilmiştir.
- Dünyada özellikle kısa mesafeli ve konkurpik (engelli) yarışlarda en iyi derecelere sahip ırktır.
- Çoğu ülkede Safkan (throughbred) denilince bu ırk anlaşılır.
- Bugün Türkiye'de İngiliz atı yetiştiriciliği tamamen özel sektör tarafından yapılmaktadır.

Morfolojik Irk Karakterleri

- Canlı mizaçlı ve çok hareketli bir at ırkıdır. Beden yapısı yarışa uygundur.
- **BAŞ;**
 - biraz büyük, uzun, asil ve kurudur.
 - Gözler büyük ve canlıdır.
 - Burun delikleri geniştir.
 - Kulaklar uzun, sivri ve az hareketlidir.
- **CİDAGO;**
 - Uzun ve yüksektir.
 - Cidago yüksekliği yetişkinlerde 165-170 cm civarındadır.
- **SAĞRI;**
 - Uzun ve meyilli, kuyruk bağlantısı biraz aşağıdandır.

➤ **BEDEN;**

- Uzun, derin ve orta geniřliktedir.
- Sırt ve bel beden uzunluğuna kıyasla kısa, fakat geniş ve kuvvetlidir.
- En fazla, **al ve doru donlara** rastlanır, kır ve yağız don azdır.

<https://www.helpfulhorsehints.com/thoroughbred-horse-facts/>

Fonksiyonel Irk Karakterleri

- Yarış kabiliyeti yüksek ve en hızlı koşan at ırkıdır.
- Yarış kabiliyetinin kalıtım derecesi, 0.35 düzeylerindedir.,
- İngiliz Atı'nın iklime uyma kabiliyeti iyidir.
- Yetiştiricilikte; aygır ve kısırakların damızlıkta ilk kullanılma yaşları **dörttür.**
- Kısıraklarda gebelik süresi 330-340 gündür.
- Taylarda doğum ağırlıkları 40-45 kg'dır.

HAFFLINGER ATI

- Cidago yüksekliği: 130-140 cm.
- Don: Sadece AKKANAT
- Kullanıldığı yerler: İř ve çek i atı.
- Özellikleri: İyi huylu, sağlam görünüşlü, sakin mizaçlı, kanaatkar, zayıf meraları iyi değ erlendirebilen, kaba yem seven, hastalıklara direnç li, veteriner ve ilaç masrafı olmayan, güç lü, yüksek döl ve süt verimli. Çocukları çok sever.
- Geliřim: Damızlık yaşı 4' tür. Erkeklerde ağı rlık: 440 kg, Dişilerde ağı rlık: 433 kg

<https://www.haflinger.org.au/>

TÜRK AT IRKLARI

A. Türkiye içindekiler

B. Türkiye Dışındakiler

A. Türkiye İçindeki Türk At Irkları

1. Anadolu Atı
2. Ayvacık Midillisi Atı
3. Canik Atı
4. Cirit Atı
5. ukurova Atı
6. Doğu Anadolu Atı
7. Hınıs Atı (Hınısın Kolu Kısası)
8. Karacabey Atı
9. Karacabey Nonius Atı
10. Karakaan Atı
11. Malakan Atı
12. Trakya Atı
13. Türk Haflinger atı
14. Türk İngiliz Atı
15. Türk Nonius Atı
16. Türk Rahvan Atı
17. Türk Semer Atı
18. Türk Tırıs Atı (Türk Araba Atı)
19. Uzunyayla Atı

B. Türkiye Dışındaki Türk At Irkları

1. Ahal-Teke Atı	Türkmenistan
2. Altay Atı	Altay Türkleri Bölgesi
3. Anglo-Karaçay	Kafkasya Karaçay Bölgesi
4. Arnavut Atı	Arnavutluk Türkleri
5. Azerbaycan Atı	Azerbaycan
6. Avar Atı	Avar Türkleri Bölgesi
7. Berberi Atı	Cezayir, Fas, Tunus, Libya
8. Bosna Atı	Bosna-Hersek
9. Buryat Atı	Sibirya Türkleri Bölgesi
10. Hazar Atı	İran Azerbaycan
11. Chara Atı	Altay Türkleri Bölgesi
13. Çumiş	Altay Türkleri Bölgesi
14. Deliboz	Azerbaycan
15. Don Atı	Don Türkleri Bölgesi
16. Dağıstan Atı	Kafkasya Dağıstan Bölgesi
17. Deli Orman Atı	Bulgar Türkleri

B. Türkiye Dışındaki Türk At Irkları

18. Yamud Atı	Türkmenistan
19. Irak Atı	Irak Türkleri
20. Cabı Atı	Kazakistan
21. Kabartay Atı	Kafkasya Kabartay Bölgesi
22. Kalmık Atı	Kalmık Türkleri Bölgesi
23. Karabayır Atı	Özbekistan
24. Karabağ Atı	Azerbaycan
25. Karaçay Atı	Kafkasya Karaçay Bölgesi
26. Kazak Atı	Kazakistan
27. Kırgız Atı	Kırgızistan
28. New Kırgız	Kırgızistan
29. Nogay Atı	Kırım Tatar Türkleri
30. Yorga Atı	Kırgızistan

YERLİ AT TİPLERİ

1- Anadolu tipleri: küçük ve yerden yapılı olup, 130-140 cm cidago yüksekliğine sahiptirler. Bu at tipinde baş orta büyüklükte, alın geniş, gözler canlı bel kısa ve kuvvetli, boyun orta uzunlukta, göğüs geniş ve derindir. Canlı ağırlıkları 300-350 kg arasında değişir.

2- Çukurova tipi: Bu atlar Uzun yayla atı ile Arap atının genotipini taşır. Uzun yayla genotipi taşıyan atların başları büyük ve burun koç tipi görünümündedir. Bu tiplerde cidago yüksekliği 140 cm'den fazladır. Arap atının etkisinde kalmış olan atlarda ise baş ufak ve zariftir. Yandan bakılınca profil düzdür. Bu atlarda cidago yüksekliği 130 cm'dir.

3- Uzunyayla atı: Çerkez atlarından köken almıştır. Nonius ırkıyla melezleme denemeleri yapılmıştır. Anadolu tiplerine göre daha yüksek ve daha iri vücut yapısına sahiptir.

4- Midilliler : Türkiye’de özellikle Ege Bölgesindeki sahillerde ve adalarda yetiştirilir. Küçük at (Pony) grubundadır. Poniler çok küçük yapılı 110-120 cm cidago yüksekliğinde hayvanlardır.

5-Diğer yöresel tipler

Malakan: iri cüsseli, iyi bir iş hayvanı

Canik: asabi mizaç, çevik hareket kabiliyeti

Uzunyayla Atı

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/135291/mod_resource/content/0/003%20%C3%96nemli%20At%20lrklar%C4%B1.pdf

Ayvacık Midillisi

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/135291/mod_resource/content/0/003%20%C3%96nemli%20At%20lrklar%C4%B1.pdf

Türkiye’de Bulundurulan Bazı At Irkları

1-İrlanda atı: Sıçrama (konkur) atıdır. Cidago 160-165 cm.

2-Anglo-Arap: Değişik ülkelerde İngiliz ile Arap atlarının melezlenmesiyle oluşturulmuştur. Cidago 160 cm. (koyu, özellikle doru don)

3-Hanofer: Cidago 153-170 (Koyu don) Eğitime yatkın, birçok yarışmada önemli derecelere sahiptir.

4-Holstein: Almanya. 153-162 cm. Konkur atı.

5-Kabardin: Kuzey Kafkasya. Dağ ırkıdır. Binek yüksekliği 142-151 cm. Uzun ömürlü, dayanıklı, kanaatkardır.

6-Nonius: iri cüsseli, Macaristan’dan getirilmiştir.

İRLANDA ATI

<https://www.globetrotting.com.au/horse-breed-irish-draught/>

HANOVER ATI

<https://burea-uinsurance.com/en/description-of-the-hannover-breed-horses/>

NONIUS ATI

<http://www.livestockoftheworld.com/Horses/Breeds.asp?BreedLookupID=673&SpeciesID=5&Screenwidth=875>

7. Akhal-Teke

- Anavatanı Türkmenistan'dır.
- Cidago yüksekliği 142-152 cm arasındadır.
- En  ok Kır ve Doru donlara rastlanır.
- Yürüyüş m kemmeliğinin yanında iyi bir konkur atıdır.
- Eęitilebilme özellięi de dikkati çekmektedir.

DONLAR ve NİŞANELER

DON: Atlarda bedeni örten kılların bir bütün olarak gösterdikleri renge veya renk karışımına denir.

Üçe ayrılır:

1-ESAS (ASLİ) DONLAR

2-TÜREV DONLAR

3-ALACA DONLAR

1- ESAS (ASLİ) DONLAR

1.1. Basit Donlar: Atın bedeni, bacak, kuyruk ve yelesi **AYNI** renktedir.

1.1.1. AL DON: açık, koyu, altuni, kirazi, kestane, yanık

1.1.2. YAĞIZ DON: kuzguni, donuk

1.1.3. İZABEL DON

1.2. Bileşik Donlar: Yele, kuyruk ve ayakları örten kıllar **SİYAH**, bedeni örten kıllar **KIRMIZI, SİYAH, SARI** olabilir.

1.2.1. DORU DON: beden kırmızı (açık, koyu, kestane)

1.2.2. KULA DON: beden sarı (açık, koyu)

1.2.3. SİNCABI DON: beden kurşuni renk

1.3. Karışık Don:

KURT KULASI: bedeni örten kılların dibi sarı, uçları siyah veya koyu

2-TÜREV DONLAR

Yavru AL veya DONUK YAĞIZ doğar. Sonra **beyaz tüyler** çıkar. Don tespiti 1-1,5 yaşında tekrar yapılmalıdır. Ancak ondan sonra soykütüğü mühürlenir ve imzalanır.

2.1. Tek renkli türev donlar

Beyaz Don: zamanla beden tamamen beyaz olur.

2.2. İki renkli türev donlar

Kır Don: tay **yağız** doğar, sonra **beyaz** kıllar ortaya çıkar

Boz Don: tay **al** doğar, sonra **beyaz** kıllar ortaya çıkar

2.3. Üç renkli türev donlar

Ahreç Don: tay **doru** doğar, sonra **beyaz** kıllar ortaya çıkar

3- ALACA DONLAR

İki ayrı don parçalar halinde bulunursa buna alaca don denir. BEYAZ parçalar büyükse "alaca" başa, küçükse sona yazılır.

Alaca koyu al: Beyaz parçalar, koyu al parçalardan daha büyük.

Koyu al alaca: Al parçalar, beyaz parçalardan daha büyük.

Alaca yağız: Beyaz parçalar, yağız parçalardan daha büyük.

Alaca kula: Beyaz parçalar kula parçalardan daha büyük.

<https://vetrehberi.com/atlarda-donlar/>

DORU DON

<https://vetrehberi.com/atlarda-donlar/>

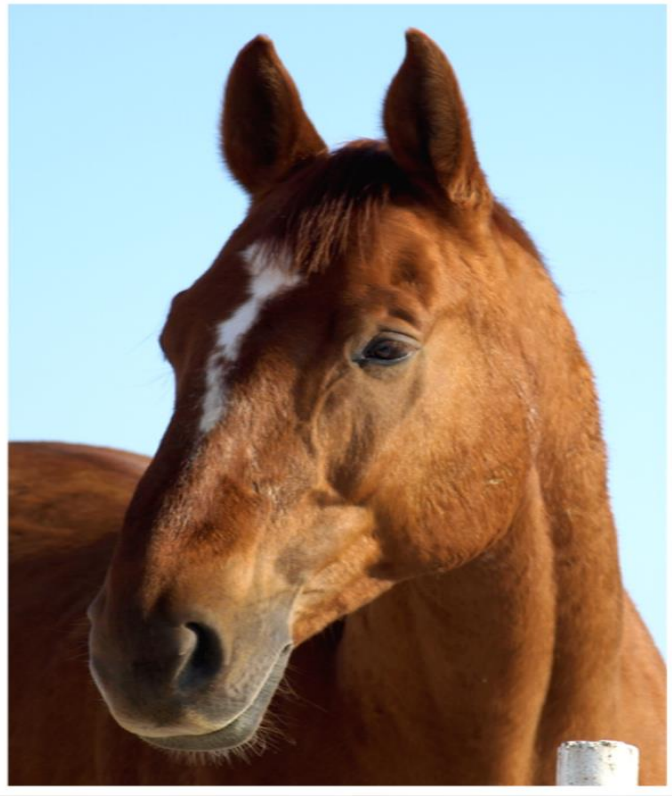
<https://vetrehberi.com/atlarda-donlar/>

<https://vetrehberi.com/atlarda-donlar/>

NİŞANELER

Nişane: Koyu donlu atlarda vücudun değişik bölgelerinde görülen beyaz kıllardan oluşan lekelerdir. Eşkal tespitinde nişaneler de kaydedilmelidir.

Alında Akıtma

- ✓ Ester çizgisi, Karabaş
- ✓ Alında beyaz ester
- ✓ Alnı beyaz
- ✓ Alında kartopu (sinekli, çilli, mercani, karışık)
- ✓ Ayında ay
- ✓ Alında akıtma

Alinda Kar Topu

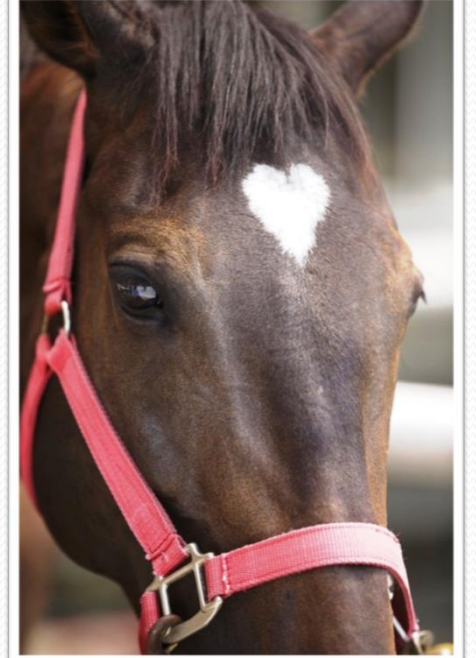

Alinda Yıldız

<https://www.atveinsan.com/atlarda-nisaneler-m565615.html>

Alinda Ay

Alinda Yürek

Burun üzerindeki nişanelere «akıtma» adı verilir

Tam Akıtma

Yarım Akıtma

Çilli Akıtma

Yüzü Güzel

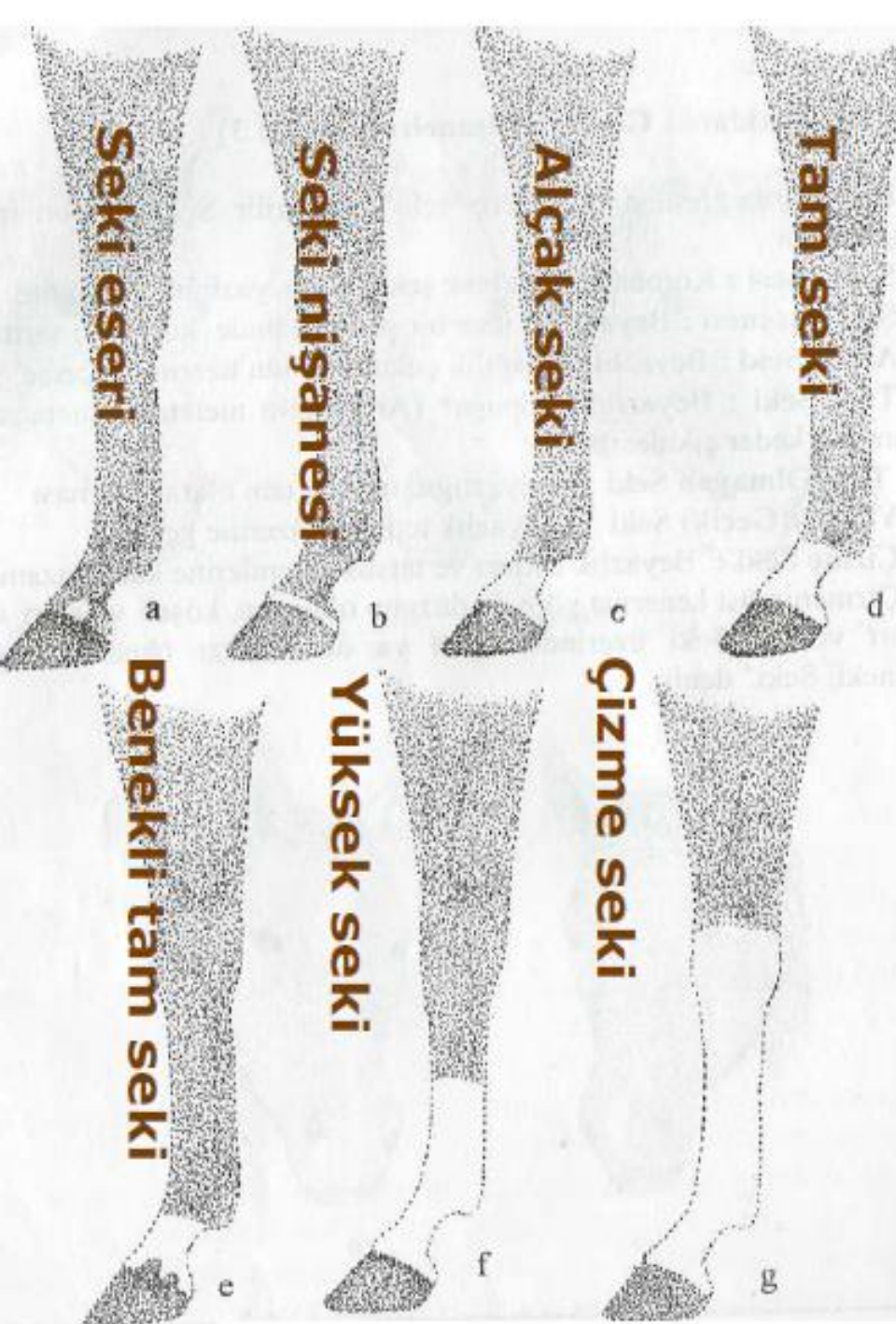

Kesik Akıtma

Ağız Kilitli Akıtma

- ✓ Yarım Akıtma
- ✓ Tam Akıtma
- ✓ Yüzü Güzel
- ✓ Yarım Yüzü Güzel
- ✓ Kesik Akıtma
- ✓ Ağız Kilitli
- ✓ Burun Ucu Abraş

Bacaklarda görülen nişanlar

- a-) Seki eseri:
- b-) Seki nişanesi
- c-) Alçak seki
- d-) Tam seki
- e-) Benekli tam seki
- f-) Yüksek seki
- g-) Çizme seki

ATLARDA YAŞ TAYİNİ

<https://www.westernequinedental.com/>

Aygırlarda 40, kısıraklarda 36 adet diş bulunur.

	DECIDIOUS (BABY TEETH)	PERMANENT
KESİCİ DİŞLER		
first	birth- first week	2 ½ -3 years
second	4-6 weeks	3 ½- 4 years
Third	6-9 months	4 ½-5 years
KÖPEK DİŞLER		
	Absent	4-5 years if ever
PREMOLAR		
first (wolf)	Absent	5-6 mths if ever
second	Birth-2 weeks	2 ½ years
third	Birth-2 weks	3 years
fourth	Birth-2 weeks	4 years
MOLAR		
first	Absent	9-12 months
second	Absent	2 years
third	Absent	3½ years

2,5 - 5 yaş arası dönem

- **2,5 yaş:** Ön kesici süt dişleri düşer, yerlerine ön kesici kalıcılar gelir.
- **3 yaş:** Ön kalıcı kesici dişler diş yayı seviyesine ulaşır.
- **3,5 yaş:** Orta kesici süt dişleri düşer, orta kalıcı dişler çıkar.
- **4 yaş:** Orta kalıcı kesici dişler diş yayı seviyesine ulaşır.
- **4,5 yaş:** Son kesici süt dişleri düşer, son kesici kalıcılar çıkar.
- **5 yaş:** Son kesici kalıcı dişler diş yayı seviyesine ulaşır.

6 - 8 yaş arası dönem

- **6 yaş:** Alt ön kesici dişlerde arpacık çukurluğu silinir, diş yıldızı çıkar.
- **7 yaş:** Alt orta kesici dişlerde arpacık çukurluğu silinir, diş yıldızı çıkar.
- **8 yaş:** Alt son kesici dişlerde arpacık çukurluğu silinir, diş yıldızı çıkar.

AT BAKIMI

- At barınaklarına **tavla** denir. Tavlalar, çevrenin atlar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacı ile inşa edilen binalardır. At tavlaları inşa edilirken, tavla içinde en uygun çevre koşulları sağlanmalı, tavlanın iç kısmı en etkin şekilde yararlanmayı sağlayacak şekilde düzenlenmeli ve atların denetimi ve yönetimi kolay olmalıdır.
- Tavlalar; **açık ve kapalı** olduklarına göre iki gruba , iç ayrıntılarına göre de bağlı(**sabit duraklı**) ve **bokslu** olmak üzere iki tipe ayrılır. Kapalı - bağlı (sabit duraklı) tavlalar, genellikle soğuk iklime sahip olan bölgeler için tercih edilmelidir.

Tavlanın yeri ;

- **Tavlanın yapılacağı yer çevreye göre nispeten yüksek bir yer olmalı, bataklık ve su basma olanağı olan dere ya da ırmak kenarlarında olmamalıdır .**
- **taban suyu temele yakın olmamalı, yağmur yağdığında taban suları temellere kadar yükselmemelidir**
- **tavla yerinin seçimi yapıldıktan sonra, tavla aşağıda maddeler halinde sıralanan özellikleri taşıyacak şekilde inşa edilmelidir.**

Tavlanın yönü :

- Tavlanın yönü bölgenin iklim şartlarına göre tespit edilmelidir.
- Soğuk ve sert iklimin hüküm sürdüğü bölgelerde tavlanın yönü Kuzeye, diğer bir deyiş ile, kuzey rüzgarlarına dönük olmamalıdır.
- Sıcak veya ılıman bir iklimin hüküm sürdüğü bölgelerde tavlanın yönünün güneye veya batıya dönük olması da tavlanın çok sıcak olmasına neden olur.
- Tavla içinde optimal sıcaklık 10-15 °C olmalıdır.

Temel ve taban:

- Temel duvarı taş veya betonarme olarak yapılmalıdır.
- Temel derinliği sıcak bölgelerde 30 cm, soğuk bölgelerde 60 cm' den aşağı olmamalı, temel genişliği 50 X 60 cm olmalıdır.
- Temelin toprak seviyesinden yüksekliği tek kolon temellerde 20-30 cm, sürekli duvar temellerde 30-50 cm olmalıdır.

- **Eğer tavlada altlık kullanılacak ise taban; ahşap, beton, tuğla ya da sıkıştırılmış topraktan yapılabilir.**
- **Altlık kullanılmayacak ise beton üzerine yumuşak ve esnek lastik döşeme şeklinde yapılabilir.**
- **Ayrıca tavla tabanı toprak seviyesinden 20-30cm yükseklikte ve su sızdırmaz bir şekilde yapılmalıdır.**
- **Atların kaymaması ve idrarın akmasını sağlamak için zemine hafif oluklar açılmalı ve yeterli eğim verilerek hafif pürüzlü bırakılmalıdır.**

Duvarlar :

- Tavla duvarları betonarme ,taş ve tuğladan yapılabilir.
- Bununla beraber duvarların ısıyı az ileten maddelerden yapılması daha uygundur.
- Gözenekli tuğla nispeten yalıtım görevi gördüğünden önerilebilecek en iyi malzemedir.
- Duvar yüksekliği en az 300 cm olmalıdır.

Duraklar :

- **Kapalı bağı tavlaların durak boyutları atların ırkına göre değişir.**
- **Hafif at ırklarında (Arap, İngiliz) yemlikler dahil durak genişliği 150-185 cm uzunluk ise 270-350 cm olmalıdır.**
- **Durak ara bölme yükseklikleri durak tabanından itibaren 120-130 cm durak eğimi önden arkaya doğru % 1.5 olmalıdır.**
- **Duraklar ahır tabanından 10-15 cm yüksek yapılmalıdır.**

Yemlikler :

- **Ergin atlar için yemliklerin üst tabandan yüksekliği 80-90 cm, yemlik uzunluğu, kaba yem için 75-90 cm, kesif yem için 30-40 cm, yemlik genişliği 50-60 cm, derinliği ise kaba yem için 50-60 cm, kesif yem için ise 20-30 cm olmalıdır.**
- **Yemlikler beton, metal, ahşap ve plastik malzemedен yapılabilir.**
- **Yemlikler pürüzsüz, kolay temizlenebilir olmalı. Kenarları keskin veya köşeli olmamalıdır.**
- **Yemliklerin ön tarafında en az 100 cm yem dağıtım yolu bırakılmalı, yemliklerin ortada olduğu çift sıralı tavlalarda ise yem dağıtım yolu 250 cm olmalıdır.**
- **Servis yolu genişliği tek sıralı tavlalarda en az 150 cm, çift sıralılarda ise 350 cm olmalıdır.**

Pencereler

- **Pencerenin m² olarak yüz ölçümü, farklı iklim koşullarında yapılacak tavlalar için, tavla tabanı alanın metrekare olarak yüzölçümünün 1/ 10-1/20 arasında değişmelidir.**
- **Pencereler ahşap, metal, sert plastik ve benzeri bir malzemedен yapılabilir.**
- **Gerekli durumlarda pencere dışına sineklik ve panjur takılabilir.**

➤ Tavlalarda hava sıcaklığı 16-18 ° C olmalıdır.

➤ Tay tavlalarında hayvanları soğuğa alıştırmak için ısı 10-12 ° C'ye indirilebilir.

➤ Tavlalarda rutubet oranı % 60-80 arasında olmalıdır.

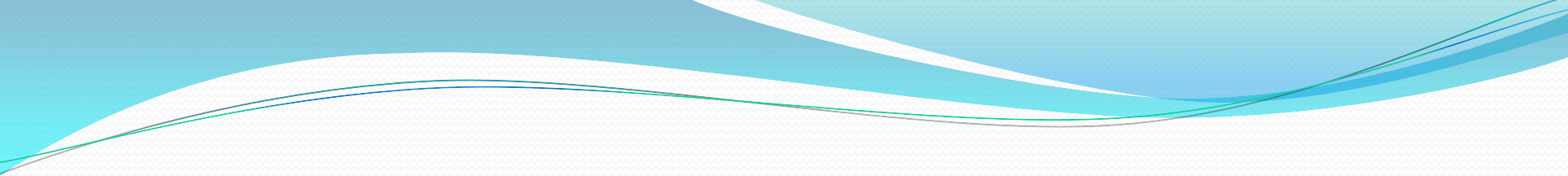
<https://starsandstripeslighting.com/blogs/stars-and-stripes-lighting-blog/horse-barn-lighting>

KAPALI BOKSLU TAVLALAR

- Kapalı bokslu tavlalarda, tavla içi tek veya çift sıralı bokslar şeklinde düzenlenmeli ve bokslar çift sıralı ise sıralar arasında 350 cm genişliğinde bir servis yolu bulunmalıdır .
- Boksların boyutları atların ırklarına ve yaşlarına ve hatta kullanım amacına göre değişir.
- Ergin ve hafif at ırkları için 300 x 350 cm iki yaşlı taylar için 300 x 300 cm sütten kesilmiş taylar için 200 x 200 cm, doğum boksları ise 300 x 400 cm veya 400 x 400 cm boyutlarında olmalıdır.
- Bokslar arası ara bölme yükseklikleri ise 190-220 cm arasında yapılmalıdır .

Aygır ve Kısırakların Bakım ve Beslenmesi

- Erken gelişen ırklarda (sıcak kanlı at ırkları ve midilliler) aygır ve kısıraklar 12-18 aylık yaşta; geç gelişen ırklarda (soğuk kanlı ırklarda) ise 24-30 aylık yaşta cinsel olgunluk çağına ulaşırlar.
- Arap İngiliz ve Haflinger ırklarında aygır ve kısırakları damızlıkta ilk kullanma yaşları 4 yaştır.
- Türkiye şartlarında en uygun tohumlama zamanı, kış sonu ile ilkbahar başlangıcıdır (15 Şubat-15 Haziran)
- Sıfat sezonunu başlamasından 2 ay önce Flushing uygulanmalıdır.

-
- Kısıraklar asezonall poliöstrikl hayvanlardır.
 - Yılın her mevsiminde 21-22 günlük periyotlarla kızgınlık (östrus) gösterirler.
 - Kızgınlık süreleri ise ortalama 3-4 gün sürer.
 - Gebe kısırakların bulunduğu bölmeler, geniş ve birbirini rahatsız etmeyecek, vurma, çarpma darbelerine maruz bırakmayacak konumda olmalıdır.
 - Doğumu yaklaşan kısırakların nalları sökülmeli ve doğum için hazırlanmış doğum bokslarına alınmalıdır.
 - Doğuma yakın dönemde günlük çalışma veya binme süreleri bir saate kadar düşürölür. Doğuma birkaç hafta kala ne işte kullanılır ne de üzerine binilir.

Taylarda Bakımı ve Besleme

Süt emme döneminde

Sütten kesim sonrası

<https://equimanagement.com/news/test-for-foal-necrotizing-diarrhea>

<https://horsenetwork.com/2020/01/prepare-your-mare-to-be-in-foal/>

Süt emme döneminde bakım ve besleme

- Doğumdan sonra yavrunun göbek kordonu tentürdiyot ile dezenfekte edilir.
- Yavrunun kurutulması önemlidir.
- Kolostrum, ilk 4 saat içinde mutlaka içirilmelidir.
- Annesiz kalmış taylara, bir süt anne bulunur veya suni olarak beslenir.
- Tayların süt emme dönemleri (5.-6. aya kadar) günlük ortalama canlı ağırlık artışı **900-1000 g** olmalıdır.
- İlk 4 haftadan sonra anne sütüne ilave yem karışımı (en az % 15 sindirilebilir protein ve 2700 kcal enerji içeren) verilmelidir.
- İki aylık yaştan sonra rasyona, kaliteli kuru ot ilave edilmelidir.

Sütten kesim sonrası bakım ve besleme

- Sütten kesmede iki kriter baz alınır.
 - ergin dönem büyüme ve gelişmesinin % **40'ını** tamamlamış olması
 - günlük **2.0-2.5** kg kesif yem tüketir duruma gelmiş olmak
- Süt emme dönemindeki verilen yeme, süt kesiminden sonra değişiklik yapılmadan verilmeye devam edilmelidir.
- Tayların 1-2 yaş arası büyüme dönemlerinde, rasyondaki enerji miktarı arttırılır (%20'ler civarında).
- Üç yaşını tamamlamış bir tay ergin dönem büyüme ve gelişmesinin % 90'ına ulaşmış olmalıdır. Bu dönemden sonra, dişiler kısarak, erkekler aygır adını alır.
- Genç taylar tavlada bağlanmamalı ve serbest hareket etme şartları sağlanmalıdır.

Atların Yemlenmesinde Genel Kurallar

- Atlar hiçbir zaman ad libitum beslenmezler.
- Yemleme sıralaması: Su + Kuru ot + Kesif yem şeklinde olmalıdır.
- İşten, idmandan ve koşudan hemen sonra su verilmemelidir.
- Kaba yemler kesif yemlerden önce verilmelidir.
- Verilecek yemlerde mantar, küflenme, bozulma, çürüme ve kokuşma olmamalıdır.
- Ayrıca yem içerisinde küçük taş ve kum bulunmamalıdır.
- Verilecek tane yemlerin (arpa, yulaf gibi) kırılarak veya ezilerek verilmesi yemin sindirilme derecesini arttırır.

- Her yaş ve cinsiyetteki atlarda en olumsuz durum yağlanma ve tembelliktir.
- Atların yem ihtiyaçlarının belirlenmesinde, çalışma durumu göz önünde bulundurulur.
- Her 100 kg için;
 - Ağır işte çalışan atlarda, 1 kg kaba yem 1.5 kg kesif yem.
 - Hafif bir işte çalışan atlarda, 1 kg kaba yem 1 kg kesif yem.
 - Çalışmayan atlarda, 1 kg kaba yem(kuru ot), 0.5 kg kesif yem.

ATLARDA YÜRÜYÜŞ ve KOŞMA ŞEKİLLERİ

1- Ağır adi yürüyüş:

Önce arka ayak, ardından öndeki çaprazı; diğer arka ayak ve öndeki çaprazı atılır. Üç ayak hep yere basar.

2- Süratli adi yürüyüş:

Ağır adi yürüyüşün süratlisidir.

3- Tırıs koşma:

Bacakların hareket sırası aprazdır. İki ayak hep yerde kalır.

<https://www.shutterstock.com/search/trotting+horse>

4- Dörtünl koşma:

Hep aynı art ayak ilk basar. İlk basma sesinden sonra üç hızlı basma sesi duyulur. Kısa (kenter) ve tam (sprint) olmak üzere iki şekli vardır.

<https://horseyhooves.com/how-fast-can-a-horse-run/>

5- Rahvan koşma:

- Daha çok eşeklerde görülür. Hızlı yürüyüştür.
- Ayaklar apraz değil art-arda atılır. İki ayak sürekli yerdedir.
- Biniciyi yormaz. Spor sayılmaz.

<https://www.furycritter.com/pages/descriptions/horses/pacer.htm>

YÜRÜYÜŞ KUSURLARI

1- Topuk çalma: Atın yürürken ileri attığı ayağı ile yere basan bacağına vurmasına denir.

- *Topuk çalma nedenleri:* Bacak kusurları, tırnak kusurları, yanlış tırnak kesimi, yanlış nallama, atın zayıf - yorgun olması, binicinin hatalı oturması, hatalı dizgin kullanılması.

2- Yetiştirme: Arka ayak nalının ön kısmı ile ön bacağına vurmaktır.

3- Sürçme: Atın yürüme ve koşma anında tırnağın ön kısmını yere sürtmesidir. Adi yürüyüşte daha belirgindir ve genelde arka ayaklarda görülür.

AT YARIŖLARI

- At YariŖları Hakkındaki Kanun (6132) uyarınca yapılır.
- İngiliz ve Arap atları aynı yariŖta koŖturulamaz.
- Melez ve kastre edilmiŖ atların yariŖlara alınması yasaktır.

<https://turkishtravelblog.com/horse-racing-turkey/>

➤ **Arap atları** ilk defa 3 yaşında koşturulur. Kazandıkları ikramiye miktarına göre farklı gruplara yükselirler.

➤ **İngiliz atları** iki yaşında Maiden koşu ile koşu yaşamlarına başlarlar. İngiliz atlarında grup değiştirmek için ikramiye barajı yoktur.

<https://www.express.co.uk/sport/horseracing/369279/Horse-racing-tips-08-01-2013>

KOŞU T RLER 

- Maiden Koşu
- Açık Koşu (klasik koşu)
- Handikap Koşu
- Şartlı Koşu

<https://horseracingfanclub.com/>

➤ Safkan Arap ve İngiliz olmasının sistemik kontrolü;

- Eşkal Tespiti
- Don Muayenesi
- Morfolojik Muayene
- Yürütme ve koşturma
- Yarış performansı
- Kan muayenesi

KAYNAKLAR

- Arpacık R. 1999. At Yetiştiriciliği, 3. Baskı, Şahin Matbaası, Ankara.
- Güleç E. 2005. Türk At ırkları, 2. Baskı, Anadolu At ırklarını Yaşatma ve Geliştirme Derneği, Ankara.
- Hendricks BL. 1995. International Encyclopedia of Horse breeds. University of Oklahoma Press. U.S.A